

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideële organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Nieuwsbegrip Week v/d Mediawijsheid 2022, niveau B

Vooraf

#week 4t/m11
vdmmedia nov
wijsheid 2022

Deze les is ontwikkeld in samenwerking met Netwerk Mediawijsheid. De les sluit aan bij de Week van de Mediawijsheid 2022 (4 tot en met 11 november). Het thema dit jaar is 'Like en

Cancel' en gaat met name over het stimuleren van sociaal gedrag online. Bijna iedereen zit tegenwoordig op sociale media, ook kinderen. Dat kan heel leuk en gezellig zijn, maar helaas zitten er ook minder leuke kanten aan. Pesten en buitensluiten komen jammer genoeg ook online voor. In de Week van de Mediawijsheid is er aandacht voor hoe je het online leuk kunt houden. Meer informatie over de Week van de Mediawijsheid vind je op de website weekvandemediawijsheid.nl.

MediaMasters: Samen mediawijs in de klas

Tijdens de Week van de Mediawijsheid kunnen groepen 7 en 8 meedoen aan MediaMasters: een spannende serious game over de kansen en gevaren van (digitale) media. Duizenden klassen strijden om de titel 'meest mediawijze klas van Nederland'. En jouw klas kan ook nog meedoen. Op de website mediamasters.nl vind je meer informatie over de game en hoe je jouw klas aan kunt melden. Meedoen aan MediaMasters is gratis.

Lesoverzicht

Onderwerp *Hoe houd je het online leuk?*

Deze les sluit aan bij het onderwerp van de Week van de Mediawijsheid 2022 'Like en Cancel'.

Lesdoel De leerlingen lezen de tekst actief aan de hand van sleutelvragen. Ze letten tijdens het lezen goed op lastige woorden in de tekst, waarvan zij in opdracht 2 de betekenis proberen op te helderen. Na het lezen van de tekst maken de leerlingen in opdracht 3 een afsprakenlijst over sociaal gedrag online en debatteren zij in opdracht 4 over een aantal stellingen die te maken hebben met het onderwerp van deze les.

Leesdoel De leerlingen weten na deze les hoe zij zich online op een sociale manier kunnen gedragen en welke dingen je beter niet kunt doen. Ook weten de leerlingen wat de effecten kunnen zijn van onaardig sociaal gedrag online.

Opdracht 1 Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Opdracht 2 Ophelderen van onduidelijkheden

- Opdracht 3** Een afsprakenlijst maken over sociaal gedrag online
- Opdracht 4** Discussiëren over stellingen (extra opdracht)
- referentie-niveau** De tekst is geschreven op Nieuwsbegripniveau B en sluit aan bij referentieniveau 1F

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Hoe houd je het online leuk?* (niveau B);
- bijbehorende opdrachten voor niveau B;
- eventueel een groot leeg vel (bijvoorbeeld op A1-formaat), om de gezamenlijke afsprakenlijst van opdracht 3 in het groot op te maken, zodat deze in de klas kan worden opgehangen;
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de strategiekaart *Ophelderen van onduidelijkheden* (op de website bij Basismateriaal).

Opdrachten

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen van Nieuwsbegrip ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen van het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen? Bespreek ook de vragen bij 'voor het lezen'.
- Vraag de leerlingen welk leesdoel ze hebben (of geef ze het gegeven leesdoel) en bespreek de uitleg. Wijs de leerlingen zo nodig op de strategiekaart *Ophelderen van onduidelijkheden*.
- Groepjes II en III werken (indien mogelijk) in drietallen met de tekst en het werkblad Actief lezen met de sleutelvragen en maken daarna opdracht 2, waarin de leerlingen aan de slag gaan met lastige woorden in de tekst. Bij opdracht 3 maken de leerlingen samen een afsprakenlijst over sociaal gedrag online.
- Begeleid zelf groep I. Maak gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. De leerlingen kunnen daarnaast de strategiekaart *Ophelderen van onduidelijkheden* gebruiken. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan opdracht 2 en 3. Opdracht 4 is een extra opdracht.

- Nabespreking: check of lesdoel en leesdoel bereikt zijn. Laat de leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek waar ze moeite mee hadden.
- Neem de werkbladen Actief lezen in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Modelen

Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

1. Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen over het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen? Bespreek klassikaal de vragen bij 'voor het lezen' en turf de antwoorden eventueel op het bord, om een overzicht te krijgen.
2. Maak groepjes, of vraag de leerlingen dit te doen. De leerlingen denken voor het lezen van de tekst na over afspraken die op het afsprakenlijstje over sociaal gedrag online moeten komen te staan die ze na het lezen van de tekst gaan maken.
3. Geef uitleg over de werkwijze bij Actief lezen. Bespreek de lesdoelen. Vertel ook wat het leesdoel is.
4. **Leesdoel:** De leerlingen weten na deze les hoe zij zich online op een sociale manier kunnen gedragen en welke dingen je beter niet kunt doen. Ook weten de leerlingen wat de effecten kunnen zijn van onaardig sociaal gedrag online.
5. Werk klassikaal of in groepjes bij het lezen van de tekst. Maak gebruik van onderstaande modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen.
6. De leerlingen gaan verder zelfstandig aan de slag. Bespreek klassikaal de antwoorden op de sleutelvragen.

Modeltekst

Modelen van de inleiding en begin van het tweede stukje m.b.t. actief lezen en verbanden:

Zeg bijvoorbeeld het volgende: *de titel van de tekst is: **Hoe houd je het online leuk?** Wat zouden ze daarmee bedoelen? Welke leuke dingen je online kunt doen? Het eerste kopje van de tekst is: **Opiniepeiling naar onaardig gedrag online.** Aha, dus het online leuk houden heeft iets te maken met onaardig gedrag online. In dit kopje staat trouwens wel een lastig woord zeg! 'Opiniepeiling', wat zou dat betekenen? Ik heb dat weleens op televisie gehoord. Dan gingen ze mensen vragen wat ze ergens van vonden. Zou dat 'opiniepeiling' betekenen? Ik ga eerst maar eens de inleiding lezen.*

Bijna iedereen zit tegenwoordig op sociale media. Ja, dat klopt wel. Ik en mijn vrienden zitten op sociale media, maar ook mijn leraren, mijn ouders en zelfs mijn opa en oma! **Dat kan heel leuk en gezellig zijn. Maar niet elke online interactie is leuk. Soms gaat het mis en kan een meningsverschil zelfs leiden tot ruzie of haatreacties.** Dat heb ik weleens meegemaakt, ja. Toen had ik een reactie geplaatst onder een YouTube-video en daar begon iemand op mij te schelden. Dat was echt niet leuk. **Hoe houden we het online leuk?** Nou, daar ben ik ook wel benieuwd naar! **Die vraag staat centraal in de Week van de Mediawijsheid. Het thema dit jaar is 'Like en Cancel'. In deze week, van 4 tot en met 11 november 2022, is er veel aandacht voor het stimuleren van sociaal gedrag online.**

Ook kunnen groep 7 en 8 gratis meedoen aan MediaMasters: de spannende serious game over mediawijsheid. *Er is dus sowieso een game te doen tijdens de Week van de Mediawijsheid, maar wat nog meer? Hopelijk staat dat ook in deze tekst.*

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde ook vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je ook stil bij onbekende woorden. En ik heb ook steeds gekeken naar lastige woorden in de tekst. Ik probeerde er meteen achter te komen wat zo'n lastig woorden betekende, door te denken waar ik zo'n woord al eens eerder tegen was gekomen. Toen wist ik al een beetje wat het ongeveer moest betekenen.

Laat een van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen.

Leg uit: *als je in je groepje actief aan het lezen bent, ga je ook de sleutelvragen bij de tekst bespreken. In de tekst zie je na elk stukje een of meer nummers staan. Bij elk nummer hoort een sleutelvraag.*

Let op: De hulpvragen bij de sleutelvragen hieronder zijn bedoeld als extra aanwijzingen bij de sleutelvragen. Gebruik de hulpvragen alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Welke campagne is de aanleiding voor het schrijven van deze tekst?

Hulpvraag 1a: Lees regel 3-4 nog een keer.

Hulpvraag 1b: Wat betekent het als iets **centraal staat** (regel 3)? (ophelderend van onduidelijkheden)

Let op!

De **eerste hulpvraag** bij een stukje is altijd:
Wat heb je in het stukje gelezen?

Sleutelvraag 2: Wat is dit jaar het doel van deze campagne?

Hulpvraag 2a: Lees regel 4-5 nog een keer.

Hulpvraag 2b: Wat betekent **stimuleren** (regel 5)? (ophelderend van onduidelijkheden)

Opiniepeiling naar onaardig gedrag online

Sleutelvraag 3: Wat blijkt uit onderzoek van Netwerk Mediawijsheid? Vertel het in je eigen woorden.

Hulpvraag 3a: Lees regel 9-10 nog een keer.

Hulpvraag 3b: Wat betekent het woord **opiniepeiling** in regel 9? (ophelderend van onduidelijkheden)

Hulpvraag 3c: Welk percentage (%) wordt er genoemd en wat laat dit percentage zien?

Niet oké

Sleutelvraag 4: Welk positief resultaat kwam er uit het onderzoek van Netwerk Mediawijsheid?

Hulpvraag 4a: Lees regel 15-16 nog een keer.

Hulpvraag 4b: Wat is het kopje van dit stukje?

Hulpvraag 4c: Waarnaar verwijst 'dit soort gedrag' (regel 16)? (verbanden)

Sleutelvraag 5: Waarom doen veel kinderen niets aan onaardig gedrag online?

Hulpvraag 5: Lees regel 18-20. Let op de signaalwoorden in dit stukje: *Dit komt dan vooral **omdat**.* (verbanden)

Socialer op internet

Sleutelvraag 6: Welke dingen kun je doen om ervoor te zorgen dat het online leuk is of wordt? Noem twee voorbeelden.

Hulpvraag 6: Achter elk puntje vind je een voorbeeld. Welke twee vind jij het belangrijkste?

Beter van niet

Sleutelvraag 7: Welke dingen kun je online beter niet doen? Noem twee voorbeelden.

Hulpvraag 7: Achter elk puntje vind je een voorbeeld. Welke twee vind jij het belangrijkste?

Wees aardig :)

Sleutelvraag 8: Welke conclusie wordt aan het eind van de tekst getrokken?

Hulpvraag 8: Met welk signaalwoord voor een **conclusie** begint regel 47? (verbanden)

Na het lezen

Sleutelvraag 9: Wat wil jij aan jouw eigen online gedrag veranderen na het lezen van deze tekst? Leg ook uit waarom.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

klassikaal/
groepjes

Ophelderen van onduidelijkheden

Laat de leerlingen in groepjes werken. Ze gaan op zoek naar de betekenis van de woorden in de tabel, die uit de tekst afkomstig zijn. De leerlingen proberen eerst achter de betekenis van de woorden te komen door middel van de context. In de laatste kolom van de tabel geven ze door middel van het cijfer (1-3, corresponderend met de cijfers in de uitleg) aan hoe ze achter de betekenis van het woord zijn gekomen. De leerlingen vullen de tabel zo nodig aan met woorden waarvan zij de betekenis ook niet wisten en proberen ook van deze woorden achter de betekenis te komen.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 3

tweetallen/
klassikaal

Sleutelschema

Een afsprakenlijst maken

De leerlingen bespreken al het sociaal (on)wenselijk gedrag dat zij voor en tijdens het lezen van de tekst besproken en gelezen hebben. Samen overleggen zij welk gedrag zij op de afsprakenlijst willen noteren. Maak dit lijstje eventueel op een groot vel (A1)papier, om in de klas op te hangen en laat alle leerlingen hun handtekening eronder zetten.

OPDRACHT 4

individueel/
groepjes

Discussiëren over stellingen

De leerlingen bekijken eerst individueel de stellingen. Daarna vormen zij groepjes, of maak deze groepjes zelf. In de groepjes voeren de leerlingen een meningvormende discussie aan de hand van een stelling naar keuze. Verdeel de leerlingen in voor- en tegenstanders. Hebben de leerlingen nog nooit een meningvormende discussie in de klas gedaan? In de bijlage van deze handleiding staan enkele aanwijzingen en aandachtspunten.

Antwoorden

OPDRACHT 1 Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Tijdens het lezen	
Inleiding	<p>1. Welke campagne is de aanleiding voor het schrijven van deze tekst? <i>De campagne 'Week van de Mediawijsheid' is de aanleiding voor het schrijven van deze tekst.</i></p> <p>2. Wat is dit jaar het doel van deze campagne? <i>Dit jaar is het doel van deze campagne om sociaal gedrag online te stimuleren.</i></p>
Opiniepeiling naar onaardig gedrag online	<p>3. Wat blijkt uit onderzoek van Netwerk Mediawijsheid? Vertel het in je eigen woorden. <i>Uit onderzoek van Netwerk Mediawijsheid blijkt dat de meerderheid (55%) die meededen aan het onderzoek wel eens had gezien dat iemand online onaardig werd behandeld, zoals pesten, blokkeren etc.</i></p>
Niet oké	<p>4. Welk positief resultaat kwam er uit het onderzoek van Netwerk Mediawijsheid? <i>Gelukkig blijkt ook uit het onderzoek dat meer dan de helft van de kinderen die meededen aan dit onderzoek dit gedrag niet oké vinden.</i></p> <p>5. Waarom doen veel kinderen niets aan onaardig gedrag online? <i>Veel kinderen doen niets aan onaardig gedrag online, omdat ze niet weten wat ze moeten doen of zeggen of omdat ze bang zijn zelf buitengesloten te worden.</i></p>
Socialer op internet	<p>6. Welke dingen kun je doen om ervoor te zorgen dat het online leuk is of wordt? Noem twee voorbeelden. <i>Hier zijn meer antwoorden goed, als het maar twee dingen zijn die staan opgesomd in dit stukje tekst.</i></p>
Beter van niet	<p>7. Welke dingen kun je online beter niet doen? Noem twee voorbeelden. <i>Hier zijn meer antwoorden goed, als het maar twee dingen zijn die staan opgesomd in dit stukje tekst.</i></p>
Wees aardig :)	<p>8. Welke conclusie wordt aan het eind van de tekst getrokken? <i>De conclusie die aan het eind van de tekst wordt getrokken is: doe op internet net zo aardig als in het echt.</i></p>
Na het lezen	
<p>9. Wat wil jij aan jouw eigen online gedrag veranderen na het lezen van deze tekst? Leg ook uit waarom. <i>Eigen antwoord.</i></p>	

OPDRACHT 2

woord	betekenis
1. <i>de interactie</i> (r. 2)	als personen op elkaar reageren
2. <i>het meningsverschil</i> (r. 2)	bijna ruzie, doordat je heel anders over iets denkt dan een ander
3. <i>stimuleren</i> (r. 5)	het beter laten verlopen
4. <i>de opiniepeiling</i> (r. 7)	onderzoek naar de mening van een grote groep mensen over een bepaald onderwerp
5. <i>iemand kwetsen</i> (r. 10)	iets zeggen of doen waardoor je iemand pijn doet of boos maakt
6. <i>roddelen</i> (r. 12)	praten over mensen die er op dat moment niet bij zijn, vooral op een vervelende manier
7. <i>aanstekelijk</i> (r. 25)	zo dat anderen het ook willen doen
8. <i>de petitie</i> (r. 28)	papier met een officieel verzoek aan de overheid
9. <i>grof taalgebruik</i> (r. 35)	ruw en onbeschaafd taalgebruik
10. <i>iets laten bezinken</i> (r. 39)	ergens goed over nadenken en verwerken
11. <i>het auteursrecht</i> (r. 45)	recht om als auteur je werk uit te brengen en dat anderen dat werk niet zomaar mogen gebruiken
12. <i>het portretrecht</i> (r. 45)	de foto niet mag worden geplaatst zonder de toestemming van degene die op de foto staat
13. <i>de privacy</i> (r. 45)	persoonlijke vrijheid om dingen voor jezelf te houden en het recht om geen last te hebben van andere mensen

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1:

Antwoord op sleutelvraag 2:

Opiniepeiling naar onaardig gedrag online

Antwoord op sleutelvraag 3:

Niet oké

Antwoord op sleutelvraag 4:

Antwoord op sleutelvraag 5:

Socialer op internet

Antwoord op sleutelvraag 6:

Beter van niet

Antwoord op sleutelvraag 7:

Wees aardig :)

Antwoord op sleutelvraag 8:

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 9:

Bijlage

OPDRACHT 4

Fases in een discussie

Discussies kunnen rommelig en ongestructureerd verlopen, bijvoorbeeld als een discussie spontaan ontstaat. In een georganiseerde discussie onderscheiden we de volgende fases:

- de voorzitter van de discussie (de leerkracht) brengt de stelling of het probleem aan;
- iedere deelnemer brengt zijn/haar standpunt naar voren en noemt een argument;
- iedere deelnemer geeft nog een argument dat zijn/haar mening ondersteunt;
- iedere deelnemer reageert op één of meer argumenten van de andere deelnemers;
- de leerkracht geeft na afloop een overzicht van de belangrijkste meningen.

Aandachtspunten voor de leerlingen

- Bereid je goed voor. Bedenk goede argumenten, het liefst zo zakelijk mogelijk.
- Formuleer je standpunt en je argumenten zo helder mogelijk. Je geeft je mening door bijvoorbeeld te zeggen:
 - Ik vind dat...
 - Ik ben het er niet mee eens dat...
 - Ik denk dat het goed is dat...
- Probeer zoveel mogelijk zakelijke argumenten naar voren te brengen die je mening ondersteunen.
- Houd je aan het onderwerp.
- Voorkom dat je jezelf herhaalt.
- Lever een zinvolle bijdrage aan de discussie door intensief mee te doen en je positief op te stellen.
- Luister geïnteresseerd naar anderen en laat hen uitpraten.
- Speel in op wat anderen naar voren brengen: vraag om verduidelijking, stel waarom vragen, probeer de argumenten van anderen te ontzenuwen of kom met een sterk tegenargument.
- Richt je tot alle deelnemers; begin geen onderonsje met één andere deelnemer.
- Maak geen ruzie met iemand die een andere mening heeft; toon respect voor een ander en voor diens mening.

Bron: Op niveau onderbouw, ThiemeMeulenhoff bv.